

Moderne ansvarsforflygtigelse

Det er et problem, at det er et tabu blandt de sejrende, at deres livsstil er blevet sin egen største trussel. Og det moderne samfund gør det alt for let for sig selv, at slippe for at tage ansvaret for sin adfærd.

Det er et problem, hvis den enkelte ikke har overskud til at tage hensyn til klimaet. Men det bliver ikke bedre af, at samfundet demokratisk har vedtaget, at netop individets kamp for succes på markedets betingelser er vejen til alles succes. For det betyder, at det overordnede sociale system, med dets marked, demokrati, juridiske, politiske institutioner, legitimerer individets fraskrivelse af sit ansvar for en potentielt skæbnesvanger udvikling.

Man kan sige, at det sociale sætter betingelserne for, hvordan individet må agere for at kunne fungere, og at det sociale på den måde betinger, hvordan individet er nødt til at opføre sig i dagligdagen. Men så er det netop disse betingelser, der er problemet, hvis de opfordrer eller lige frem tvinger individet til at sætte turbo på undermineringen af vore fælles livsbetingelser. Det er altså de sociale kriterier for individuel succes, der virker selvnegerende, hvis de tvinger individet til at bidrage til undermineringen af samfundets forudsætninger i dets kamp for anseelse, økonomisk succes og overlevelse.

Med henvisning til den sociale ramme, som det der sætter betingelserne for overhovedet at kunne fungere som menneske, kan den enkelte sagtens undskylde sig med, at man ikke også har overskud til at tage hensyn til hele samfundets naturlige livsbetingelser i sin daglige kamp for individuel succes.

Og inden for de økonomiske, juridiske, demokratiske institutioner, der fraskriver det sociale sig ansvaret for at integrere hensynet til samfundets naturlige livsgrundlag, fordi det ville betyde en indskrænkelse af individets hellige ret til succes.

Med retten på sin side fraskriver individet sig ansvaret og konkret med henvisning til de sociale vilkår, og de sociale institutioner gør det med henvisning til individets principielle frihed og lighed.

De pågående forhandlinger om reduktion af CO₂-emissioner FN's medlemslande imellem, vil på lignende måde være præget af muligheden for at tørre ansvaret af sig. Alle kan undskylde sin rolle med reference til alle andre. Ingen kan være forpligtet på reduktioner af sine CO₂-udslip, så længe alle andre ikke også er det.

Der er tale om en problemstilling, som rokker ved forestillingen om det moderne samfunds succeskriterier og overordnede rationalitet. Og det er et absolut tabu, at retten til selvrealisering og kriterierne for succes i moderne forstand betyder retten til at bidrage til den kollektive selvnegation, og at de kriterier, der gælder for succes, tvinger individet og enkeltlande til at bidrage til noget, der truer med at negere verdenssamfundets egne forudsætninger.

Mest patetisk udtrykkes det af Al Gore, vinder af Nobels fredspris i 2008 og modtager af en Oscar for filmen "En ubekvem sandhed": "Der bliver indgået en aftale ved klimatopmødet i København i december. Der er ved at opstå en imponerende enstemmighed rundt om i verden, der siger, at løsningerne på den økonomiske krise også er løsningen på klimakrisen. Jeg tror rent faktisk, vi får en aftale i København," siger Al Gore til avisen." <http://borsen.dk/politik/nyhed/153342/>

Hvad han ikke skriver eller siger, er f.eks. at George Bush på klimatopmødet på Bali, fik indføjjet, som betingelse for USA's fortsatte deltagelse i forhandlingerne om reduktion af CO2-emissionerne i FN-regi, at FN ikke kunne indskærpe forpligtende krav til medlemslandene om at reducere sine udslip.

Al Gore tror fanatisk på, at det kan gøres til et økonomisk aktiv at reducere udslippene, at begrænsningerne kan gøres til en god forretning, og han tænker primært på handel med CO2-kvoter, hvor de rige lande har mulighed for at betale et af dem selv og markedet vedtaget øremærket beløb som aflad for sin forurening til tredjelande/ulande, med det fromme håb at disse lande kan bruge pengene til at minimere deres udslip, som i forvejen er næsten ikke eksisterende.

Det, der forbliver tabu inden for de politiske eliter, som Al Gore tilhører, er, at det største positive bidrag, som er givet i forhold til klimaproblematikken i de senere år, er kommet helt ufrivilligt, nemlig i form af den globale økonomiske depression, hvor ca. 50 000 000 000 000 dollars er forsvundet ud af økonomien, med den største reduktion i den økonomiske aktivitet til følge, som man har set siden 1929 til 1933. Den økonomiske minusvækst på måske 40 % i perioden 2008 – 2010 vil efter de ganske få seriøse æstimeringer at dømme, der er lavet over sammenhængen mellem den økonomiske nedtur og dens indflydelse på CO2-udslippene, resultere i en reduktion på 40 til 50 % i CO2-emissionerne.

<http://politiken.dk/udland/article667914.ece>

Al Gore taler mod bedre vidende, når han prøver på at forene det moderne samfunds økonomiske succeskriterier med hensynet til det globale klima.

Tabu paradoks

Det er et tabu, at succes i moderne forstand sandsynligvis er helt uforenelig med hensynet til de naturlige livsbetingelser.

Problematikken handler om komplekset af det moderne samfunds måder at fraskrive sig ansvaret for de selvnegerende tilbøjeligheder på.

Der er tale om en paradoksi, der rammer moderniteten lige i hjertet. Paradoksien afslører de moderne former for rationalitet som sit eget største problem, samt det, at der ikke er en overordnet rationalitet.

Det faktum, at det moderne samfund på flere måder truer med at underminere sine egne forudsætninger, kombineret med det, at der ikke findes en instans, som kan integrere problemstillingen forpligtende i samfundets adfærd, det beviser performativt, hvad postmodernisterne erfarede teoretisk for mange år siden, nemlig at den overordnede rationalitet mangler.

Dette komplekse problem er tabu

- i medierne, fordi det ikke sælger,
- i det politiske system, fordi det ikke sælger taburetter,
- på det private plan, fordi det destabiliserer den psykiske ligevægt,
- i sociologisk og naturvidenskabelig forstand, fordi det øger afstanden mellem faktura og forskning,

- i religiøs forstand, fordi det afslører at gud er død, eller at hun kun tog pis på os, da hun skabte os mennesker.

Det handler om det moderne samfunds ansvarsforflygtigelse og manglende evne til at tage vare på sig selv. Det handler om den sande overordnede sociale rationalitet eller mangel på samme.

Demokratiet

Demokratiet er den perfekte undskyldning for ansvarsforflygtigelse. Vi har kun en stemme, og må bøje os for, hvad andre mener.

Stemmeafgivelsen er hemmelig, og vi kan aldrig forpligtes på at redegøre for vore præferencer ud fra en overordnet rationalitet eller hensynet til nogle mere sande almeninteresser, end dem, vi deler i troen på at individuel succes er alle andres succes. Demokratiet bliver brugt som den perfekte undskyldning for ikke at integrere hensynet til naturen og de former for [udemokratisk nødvendighed](#), der omgiver og betinger det moderne samfunds fortsatte succes.

Det store "pragmatiske" flertal er altid gået ind for de mest bekvemme tilbud om mening og selvforståelse. Således var danskerne stort set tilhængere af Nazismen så længe den lignede det store ariske flertals succes. Først da man i begyndelsen af 1943 kunne se, at Hitler ville tabe krigen, vendte det passive flertal sig væk fra tyskerne, for så ved afslutningen af krigen at slutte sig til sine befriere, og den amerikanske udgave af succes. Her har vi stået siden.

Alle kan dække sig ind under flertallets, markedets lov, friheden til at vælge. Demokratiet siger, at der skal være plads til alle, også os, som gør, at her bliver mindre og mindre plads til andre end de mest succesfulde. Vi repræsenterer de få, der lægger beslag på størstedelen af verdens absolut begrænsede "[lebensraum](#)", og stemmer på de politikere og holder de medier, der lever af at fortælle os, at vi kan forbruge os ud af den mangel og de økologiske katastrofer, som vi har skabt omkring os med vort overforbrug og svineri.

Politikernes magt er betinget af, om de kan sælge os et populært budskab. Sandheden om en asocial, videnskabeligt beskrevet og udemokratisk naturlig nødvendighed, dvs. budskabet om at vor livsstil er sit eget største problem, det kan ikke sælges.

Individet

Hvis den moralske konstitution afhænger af enkeltindividets præferencer, inden for det at skulle vælge mellem sit eget kortsigtede velbefindende og det for individet abstrakte og fjerne hensyn til menneskehedens almene livsforudsætninger, så vil de mere abstrakte problemstillinger altid komme til kort.

Sagt på en anden måde, hvis den enkelte har tilstrækkeligt ondt et eller andet sted, så vil vedkommende være parat til at ofre hele verden, bare for at slippe for smerten. Og den smule klimaproblematik, der har manifesteret sig i den moderne borgers begrænsede forstand, har for længst givet de fleste så meget [kvalme](#), at de er parate til at ofre verden for at slippe for mere lidelse.

Videnskaben

Videnskabens funktion udspilles af de [misforståede demokrater](#), der mener, at en hvilken som helst usikkerhed inden for den videnskabelige fremstilling af de komplekse klimascenarier kan bruges som begrundelse for, i demokratiets navn, at skalte og valte mellem de forskellige bud, således at

man fuldstændigt demokratisk men videnskabeligt ukvalificeret kan vælge at tro den bekvemme udgave af sandheden.

Således er Bjørn Lomborg og Henrik Svensmark suverænt de enkeltnavne, der er refereret mest til i debatten om klimaet over de sidste ti år, på trods af, at de aldrig har været anerkendte for deres budskaber internt i det videnskabelige system.

Medierne

[Medierne](#) er for optaget af succes på markedets betingelser, til at kunne formulere eller beskæftige sig forpligtende med problematikken. De fungerer på markedets vilkår, som de alle officielt tilbyder ideologisk. Ingen har råd til at bringe upopulære budskaber til torvs, hvorfor alle er tilbøjelige til at gøre en dyd ud af markedets nødvendighed.

Politikerne

Politikerne er henvist til at agere på magtens betingelser, den sociale selvbeskrivelse og almindelige selvforskyldte umyndighed. De er dømt til at bidrage til elendigheden, hvis de vil have succes, og de kan måle deres succes på den grad, hvormed de har tabt deres legitimitet.

Alle

Alle er på den måde så optaget af at fungere på de gældende betingelser, så de mangler, hvad der skal til, for at legitimere deres adfærd.

Først når man for alvor bliver i stand til at tvivle på de gældende kriterier for succes, vil man starte det pinlige arbejde med at omkvalificere de gamle og danne sig nogle nye.

Det er en stor del af problematikken, at det endnu er et [tabu](#) blandt de sejrende, at deres livsstil er blevet sin egen største trussel.